

Demeter keurmerk op weg naar de toekomst

Kwaliteit garanderen in de hele keten

Mogen Demeter producten in de supermarkt liggen – een handelskanaal dat zich primair door commerciële wetmatigheden laat leiden? Kunnen criteria voor eerlijke handel in de Demeter-voorwaarden worden vastgelegd? Hoe kan Stichting Demeter bijdragen aan kwaliteitsontwikkeling door de hele keten heen, zodat de D van BD ook op sociaal-economisch vlak zichtbaar wordt? *Tekst: Ellen Winkel | Foto's: Ingimage en Gerda Peters*

Demeter wijn is al in de supermarkt gesignaleerd. In Duitsland zijn plannen om een afwijkend Demeter-logo te ontwikkelen voor het supermarktkanaal. Maar hoort Demeter daar wel thuis? Hoe willen we hiermee omgaan? Op 9 november organiseerde Stichting Demeter hierover een gesprek met mensen uit handel en verwerking en 20 april was het de beurt aan boeren en tuinders om samen met bureau en bestuur te discussiëren over het thema: hoe kun je als keurmerk invulling geven aan sociaaleconomische waarden die we als beweging wel nastreven, maar die niet zijn geborgd via de Demeter-normen.

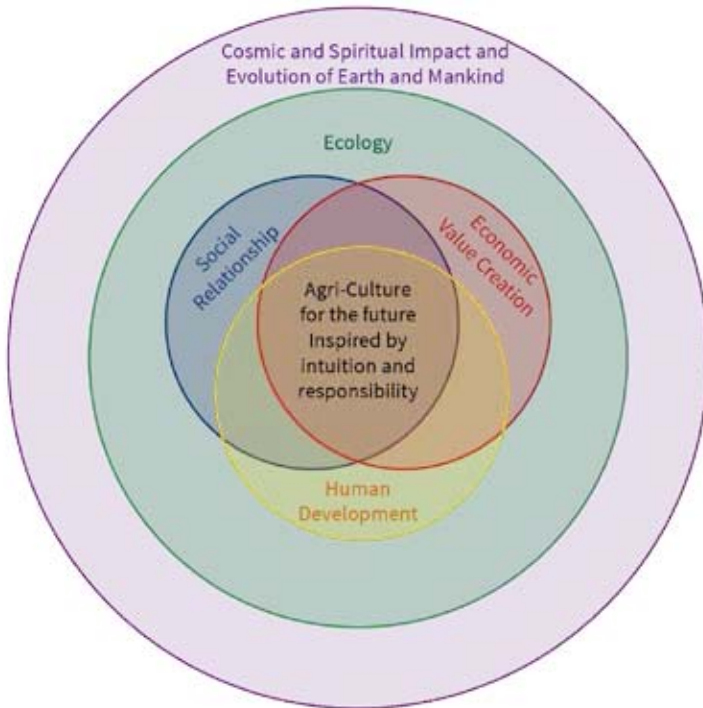
Het thema supermarkt maakte veel los. Enerzijds klonk het geluid dat supermarkten een bedrijfsmodel hebben dat ver af staat van waarden die Demeter nastreeft, omdat ze gericht zijn op aandeelhouderswinst. Aan de andere kant werd gezegd dat supermarkten ruimte zouden kunnen bieden voor groei van biodynamische landbouw. De aanwezigen waren het erover eens, dat er aanvullende criteria op sociaaleconomisch gebied ontwikkeld moeten worden voor de hele keten.

Agri-Cultuur

LandbouwCULTUUR van de toekomst. *Agri-Culture for the Future*. Niet alleen

Stichting Demeter, maar ook Demeter Internationaal (de internationale vereniging van organisaties die het Demeter-keurmerk certificeren) werkt aan dit thema. De Nederlandse taal schiet hier eigenlijk te kort: in onder andere het Engels zit het woord 'cultuur' ingebakken in het woord 'landbouw', waarmee beter tot uitdrukking komt dat landbouw en cultuur onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden.

Door het woord 'cultuur' te accentueren, wil de internationale BD-beweging benadrukken dat de biodynamische landbouw zich niet alleen bezighoudt met 'landbouwen', maar ook met persoonlijke en maatschappelijke

Het visiedocument van Demeter Internationaal zet de kernwaarden van de verschillende gebieden op een rij en noemt welke innerlijke en uiterlijke houding daarbij gevraagd wordt

	Kernwaarden	Innerlijke houding	Uiterlijke houding
Kosmische en spirituele invloeden Evolutie van Aarde en mensheid	Holisme	Geestelijk streven	Verbinding met het geheel
Natuurlijke omgeving	Duurzaamheid	Respect	Verantwoordelijkheid
Sociale betrekkingen	Gelijkheid	Rechtvaardigheidsgevoel	Eerlijkheid
Creëren van economische waarde	Solidariteit	Empathie	Partnerschap
Persoonlijke ontwikkeling	Vrijheid	Openheid	Interesse

lijke ontwikkeling; met de ontwikkeling van de aarde. Sociaal-economische aspecten zijn onlosmakelijk verbonden met BD-landbouw. Deze holistische visie is – samen met de missie, principes en waarden – vastgelegd tijdens de jaarvergadering van Demeter Internationaal (zie afbeelding). Deze vond plaats van 13 tot 18 juni in Finland. Er waren vertegenwoordigers van 23 landen uit 5 continenten aanwezig.

Waarden vertalen

In Finland waren de 'kwalitatieve criteria op sociaal-economisch gebied' een belangrijk gespreksonderwerp. Petra Derksen, coördinator certificering van Stichting Demeter, heeft afgelopen jaar als gast-bestuurslid met Demeter Internationaal meegelopen en is in Finland officieel tot het bestuur toegetreten. Ze vertelt over de gevoerde discussie: "Waar we heen willen is de vertaling van onze waarden in kwalitatieve criteria als aanvulling op de licentieovereenkomst. Bijvoorbeeld goede scholing over biodynamisch voor winkelpersoneel. Er zullen dan gesprekken met handelsbedrijven gaan plaatsvinden over hoe ze daar invulling aan geven. Net als bij de Collegiale Toetsing voor boeren worden zo ook bedrijven in de rest van de keten gestimuleerd aan ontwikkeling en bewustwording van biodynamische kwaliteit te werken. Dat zullen waarschijnlijk geen groepsgesprekken zijn, maar 1 op 1 gesprekken. Het vraagt tijd – zeker vijf jaar – om dit goed op te zetten. Maar de tijd dringt, want bijvoorbeeld in Duitsland en Frankrijk wil men op korte termijn afspraken maken over Demeter in de supermarkt,

want de druk vanuit de markt is daar groot." Er wordt internationaal nu aan een motie gewerkt over hoe landen met sociaaleconomische criteria om moeten gaan. Hier zal in oktober over worden gestemd.

Volgend jaar bestaat Demeter Internationaal 20 jaar. Petra: "In die 20 jaar is een heel boekwerk met voorwaarden opgebouwd. Bijhouden, viskwekerij, cosmetica, het staat er allemaal in. Er zullen altijd kleine dingen veranderen, maar het huis staat er. Demeter Internationaal is nu klaar voor de volgende stap, die 'developing community' wordt genoemd. Kwaliteit ontwikkelen gaat niet vanachter je bureau, daar heb je de hele gemeenschap voor nodig. Maar hoe ontwikkel je kwaliteit? Daarvoor is betrokkenheid en werken vanuit principes nodig, alleen het normenboek openslaan en vinkjes zetten doet tekort aan de samenhang die in de landbouw nagestreefd wordt. In Nederland is er een pril begin gemaakt: onlangs is de eerste cursus Demeter Voedingskwaliteit afgerond met 15 cursisten uit handel en verwerking die al licentiehouders zijn."

Lees het document over missie, visie, principes en waarden via stichting-demeter.nl of demeter.net

Luister, denk en praat verder bij het congres 'LandbouwCULTUUR van de Toekomst', zie pag 11

'Wil je Demeter voeren? Dan hoort meewerken aan een eerlijke verdeling van de waarde daarbij'

Merle Koomans van den Dries is hoofd Marketing & Communicatie bij Estafette Odin en ondernemingslid van Coöperatie Odin. Zij vindt het van groot belang dat het Demeter-keurmerk niet alleen staat voor gezonde landbouw en voeding, maar ook voor gezonde economie. "Als Demeter een 'meetlat-keurmerk' wordt dat iedereen kan gebruiken, dan is voor ons de meerwaarde er af."

Herhalen we nu de discussie uit de jaren 80, toen er felle discussies werden gevoerd over de vraag of biologische producten aan de supermarkt geleverd mochten worden?

"Nee, het probleem is niet dat Demeter in de supermarkt komt. Het probleem is hoe de huidige prijsvorming werkt. Als een supermarkt zegt 'daar willen we serieus aan werken', dan mogen ze wat mij betreft meedoen, al zie ik ze dat voorlopig nog niet doen. Met bio in de supermarkt zie je nu precies gebeuren wat wij niet willen: de prijs voor boeren en verwerkers komt onder druk, dus iedereen gaat op de ondergrens hangen om nog net aan de biologische normen te voldoen. Dat werkt dus negatief uit voor de kwaliteit en de ontwikkelingszin."

Hoe is dat te voorkomen?

"Wat nu het spannende is: kunnen we het ontwikkelingsaspect dat bij Demeter hoort expliciet maken? Kunnen we duidelijk maken dat het werken aan sociaaleconomische vernieuwing onderdeel is van dit keurmerk – dat dit echt meetelt bij de vraag of je Demeter mag gebruiken? Bij de biodynamische landbouw wordt al 90 jaar gewerkt aan ontwikkelingen op het boerenbedrijf. Dan ben je als boer heel goed bezig, maar zodra het product in de handel komt krijgt het met hele andere wetten te maken."

"Afgelopen winter waren we op een bijeenkomst in Dornach. Daar sprak iemand die alles wat Steiner heeft gezegd over associaties op een rijtje had gezet (een associatie is een